

CORECTBooks

R O M A N I A

g l i g o r h a ș a
răbdarea pietrelor

GLIGOR HAȘA

RĂBDAREA PIETRELOR

roman

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-816-2

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului sub orice formă este sancționată conform legilor penale în vigoare.

*Consătenilor mei, locuitori la Tău, pe Secaş, oamenii
acestui pământ neclintiți din străvechile lor rosturi, din
tiparele începutului de neam și limbă.*

**..... Epoca de o mie de ani petrecută între părăsirea
Daciei și întemeierea principatelor, nu este o lungă
pauză în dezvoltarea poporului nostru, nici o epocă
asupra căreia nu s-ar ști nimica, ci din contră una
din părțile cele mai interesante, cele mai bogate în
rezultate ale istoriei sale”.**

**A. D. XENOPOL:
Istoria românilor din Dada Traiană,
Ediția a III-a, vol. II, pag. 10**

Însera. Pîcla clăbucită de zefirul ușor împresura muntele Gugu închipuind un urieșesc cap de bour, presărat ici-colo cu poiene și jariști locuite. Fumul vetrelor sporea vâlul de negură al cărei joc închipuia un cer răsturnat, cu nori de spumă fluturînd anapoda. creștetul Gugului răzbătea, din marea de spumă, singuratec și semeț, precum un Olimp. Unde și unde, din spuma acestei închipuite mări revărsate peste munte, se ivea cîte un platou acoperit de jnepeniș, cîte o poiană presărată cu ocoale și ciopoare de oi, sau vreo culme împădurită, de un verde întunecat, în culoarea leușteanului cules la sărbătoarea Mumei Mari. Olimpiu Mucatru lăsă pana de vultur în călimara de piatră, netezi cu mîna lată și zbîrcită pielea albă și mătăsoasă, de căprioară, argăsită cinci ani în uleiuri de plante și în rășini, după știința celor bătrîni, se întinse cu poftă încît trozniră oasele unei alcătuirii de peste zece coți și, ca de fiecare dată la ceasul acesta, citi cu glas înalt, de oficiere în Templul Zeilor, cele însăilate cu migala unei jumătăți de zile:”Noi, Olimpiu Mucatru, fiul lui Mucatru al lui Mucatru și al Aureliei Romana, numărînd ani pe multe de sută, tot atîția cît numărul înzecit al degetelor ce au deprins migala scrisului în cetatea lui Constantin Marele, luînd asupra-ne povara însăilării acestui înscris, cartea zeiască de la bătrîni către urmași, știricim, cînd după calendar nou numărăm două sute cincizeci de ani de cînd Bădica Troian s-a fost înălțat la zei, cum că: La sărbătoarea Colisaliilor s-a fost cutremurat din temelii pămîntul, s-au rupt baierile cerului și s-au lăsat către cele necuprinse șesuri mari și tulburate revărsări de ape; Oameni păroși, din acei urieși care arare își mai arată chipul, mîncători de carne crudă, îmbrăcați precum jivinele, au ieșit din afunduri do codri, speriați de puhoai, și spaimă au pricinuit printre oameni; molimă pustiitoare a intrat în turmele sătenilor oploșiți prin poienile celor codri nebuni, încît aici, în Sfîntul Munte, șapte zile am afumat ocoalele cu pucioasă, rășină și piatră plăcut mirositoare, de-i zice tămîie, adusă de Făcătorii de Cruce; Neamurile goșilor păgîni, carpodachii de dincolo de munți, către soare-răsare, s-au coborît către Donaris, de teama semințiilor ce vin frunză și iarbă din necuprinse pustiuri ale omului galben dînd zvon de însîngerat război între prigonitorul de creștini Athanaric și împăratul prea luminat și de daci ocrotitorul Valens. lin mare spaimă se mișcă noroade, mulți din seminția dacilor trăitori dincolo de vechiul limes, costobocii și carpii, și-au părăsit sălașurile, mormintele, vetrele și s-au oploșit pe la marginea vicusurilor noastre ca niște sărmani și oropsiți de soartă. Lumea toată din temelii se clatină, feciorul nu-și ascultă tatăl, tatăl a ieșit din legea vechilor zei și se închină la Galelianul Răstignit, omul galben roiește din afund de pustiuri aducînd jaf, omor și pustiire, zeii încă ne-au uitat, fiindcă ne-am fost lepădat ca niște bicisnici de cele vechi, iară acesta e doar începutul. Durere și plîngere, pustiire și moarte, suferință necunoscută vreodată de cei vechi, traiul fiarelor alungate între văi de munți și în afunduri de codri fi-va traiul neamului meu, o, Silvanus!, aici, la hotar de lume și seminții».

Bătrînul oftă cu obidă. Apucă iarăși pana de vultur, îi îndreptă vîrfurile tocite cu lama unei custuri strînsă în prășele de corn de cerb, o înmuie în zeama neagră de ierburi, fierte la foc mic, vru să îndrepte ceva din cele așternute pe sulul de piele lustruită precum oglinda apei, dar, se răzgîndi. O

șterse cu migală de poala largă a cămășii de cînepă, aruncă glas către căsuța de bîrne, cu prispă, bordei pentru vite și două încăperi pentru oameni, o casă trainică, dar simplă, ca mai toate cele împrăștiate pe Muntele Gugu, și făcu chemare:

— Taruuula!

— M-ai strigat, bunule?! Iată-mă-s. Mă țineam pe aproape, pe aici prin afiniș. Credeam că nu mai sfîrșești. Uite, soarele s-a coborît binișor la șesuri, negura a înghițit muntele de-a totul. De ce te-ai lungit mai mult ca altă dată? O să ne certe mama. Vitele în ocoale nu le-am băgat, orătăniile nu le-am închis, iar vulpile dau zor; focul în vatră nu l-am aprins, atît ar mai lipsi să se fi stins tăciunii căci acu-acu-i noapte. Gea strigată și atît de pornită pe vorbă era o fetișcană de vreo doisprezece anișori, bălaie, zveltă, cu ochi de cicoare și botișorul vînat-roșcat din pricina afinelor.

— Nu m-au grăbit anii, la ce m-ar grăbi ceasul, fata moșului? E vreme. De foc am avut grijă, vitele s-or întoarce singure la ocoale, aduse de pînzele înserării, păsările au prins miros de jivină și s-au urcat în cotețe. Cît privește cearta, ceea chiar că ai meritat-o, că prea ai hoinărit pe coclauri fără folos, numai că mumă-ta nu se va întoarce curînd. La șes e vremea seceratului, meiul trebuie și el cules, semănăturile păzite, că dau mistreții și-i păcat de muncă. Ast-an tot ce punem pe pod, în coșare și lăzi e aur, da' ce știi tu. Ferica de tine! Semnele vorbesc de iarnă lungă și grea, thervingii, împinși de la spate de semințiile sălbatice ale Răsăritului, s-au strîns în tabere flămînde la Donaris, între Olutus și Tiarantus, curînd țara va fi iarăși împînzită de haitele lor pornite pe jaf, parte din războinicii noștri sînt peste Apa cea Mare, în tabăra împăratului, care pregătește război pe viață și pe moarte cu neamurile coborlte dinspre tărîmurile lui Boreas. Vezi cîte se întîmplă pe lume și tu, căpriță neastămpărată, nu ai habar! Un ceas-două din zi dacă-ai sta lîngă moșu ai deprinde marea taină a scrierii, lucru rar și de minune prin părțile noastre, de cînd ne-au pustiit cei fără de vetre, mai de folos neamului tău decît tot ce se poate închipui.

— Asta-i grija dumitale? Nu știam că se teme muntele să nu-l mute pîrîul. Păi află, bunule, că eu știu a scrie. Și taina dezlegării semnelor o am pătruns-o fără știrea-ți. Nu vulpea, nu bursucul, nici Ursan al nostru ți-au prăpădit pieile argășite, care de la o vreme nu mai ies la socoteală, ci eu. Și scriu, tot scriu în fînar, cu pană de acvilă și zeamă de afine. Pe încercatelea?!

— Păi, cum altfel?! Să te văd și, de te-i dovedi precum te lauzi, mă juruiesc pe Silvanus și pe ceilalți zei că în două săptămîni de azi înainte te iau cu mine în pămînturile din lunca Rîului Mare la topit cînepa și inul. Vrei?

— Păi, așa tîrg aștept eu demult. Ascultă numai!”Noi, Olimpiu Mucatru, fiul lui Mucatru...”

— Așa te vrea moșul, zîină năzdrăvană! Uite-așa mintoasă și săritoare precum un băiat. Tare s-o mai minuna tat-tu, oșteanul, cînd s-o întoarce de la slujbele împărătești convenite la castrele duxului Bituva de pe apa Alutului. Am eu semnele mele, iară ele-mi spun că el s-o întoarce curînd. Vremurile se tulbură, lagărele și castrele cu care ne-am împresurat în munte se cer întărite, bucatele strînse și

puse la păstrat, cîte alte treburi bărbătești nu mai sînt de făcut!

— Vine, de bună-seamă!, îl asigură Tarula, mîndră de secretele ce le cunoștea. Ieri am fost la scaldă tocmai la răstoacele de la Rotunda. Fiind și zi de sărbătoare, ne-am întîlnit, de seama mea, cu zecile. A venit și Iulia, domnița mezină a duxului nostru. Zicea că la curte se fac mari pregătiri pentru întîmpinarea Drilgisei, domnița cea mare, pentru cînd s-o întoarce din dava de la Castra Nova ca să se căsătorească, Nado, fiul duxului Bituva. Așa că, la șesuri, va trebui să cobori singur. Îmi pare rău că nu voi putea vedea ruinele Ulpiei Traiane, bunule drag. Dar, ia gîndește, cînd se va ivi prilejul să vezi nunta a două odrasle de taraboști, cei mai vestiți din cîți domnesc peste neamurile din țara care, cîndva, s-a numit Dacia Felix!

— Dacă-i pe-așa, nici eu nu m-oi lăsa la șes. Inul și cînepa mai pot să aștepte, dar un taraboste ca mine nu se poate lăsa așteptat.

Această unire înseamnă un pas către unirea neamului și, după legile vechi, se va face de bună seamă căsătoria sacră de către marele preot și cei șapte bătrîni înțelepți. Îmi este cu mirare să aflu astfel de știri de la tine. Știam că înțelegerea de unire a neamurilor biefii, ratacensii și cotensii sub un singur dux, strălucitul Nado, era pentru la toamnă, de sărbătoarea din bătrîni ținută la coborîrea oilor din munte.

— Asta eu nu am de unde să știu. Știu însă că domnița mezină ne-a vorbit despre plecarea comisului nostru, cu oștenii călări, în sprijinul celui hotarnic, la limesul Museului și Donarisului și despre recrutările de oșteni făcute de oamenii împăratului prin vicusurile de la cîmpie și de la munte. Sedida, bătrîna dădacă, a certat-o pe domnița mezină pentru astfel de vorbe, zicîndu-i că, dacă află marele dux, rău s-o mînia.

— Că bine i-a zis. Astea nu-s vorbe de vînturat la scaldătoare printre mucoși!, se încruntă moșul, ci de trecut spre neuitare în cartea aceasta. Mîine, pentru că astăzi Sfîntul Soare s-a călătorit.

*
* *

În adierea bătrînului Boreas, păpurișul unduia aidoma lanului de grîu copt legănat de zefirul amiezii. Rigozi, om fără vîrstă, înalt și deșirat, cu fața zbîrcită și argăsită precum o hartă de războinic făcută dintr-o piele de vițel ținută prea mult la soare, slobozi încetul cu încetul piciorul drept, pe care pînă mai adineaurea șezuse, înlocuindu-l cu stîngul, arcuit de parcă ar fi fost rădăcina unei sălcii îmbrăcate în pînză grosă de cînepă. Piciorul acela părea că nu se mai termină. Deodată cu el prinse a undui în cîntecul trestiiilor legănate un șarpe lucitor ca o cataramă de oștean lustruită pentru ziua de inspectare a trupei. Era un șarpe gros cît fluierul piciorului și nefiresc de lung pentru unul de apă. Cele două floricele albe-gălbui ale capului păreau două romanițe umblătoare. Din cînd în cînd, la intervale egale, scotea limba ca un șfichiu de bici plesnit în două, pîrînd că ea este cea care îl informează despre lume și îl orientează în spațiu. Cinci perechi de ochi urmăreau ca vrăjiți mișcările

reptilei: exacte, reci, calculate, aceleași de la începuturile lumii. Victorinus, subit schimbat la față, alb ca pînza de in întinsă pe iarbă în luna lui florar, prinse să tremure și chiar schiță gestul de a se ridica. Vînătorul îi prinse umărul ca într-o menghină și îl fixă locului, pe stratul subțire și mișcător al smîrcurilor, însoțind gestul cu o privire oțeloasă și zicîndu-i șuierat:

— Nu te purta ca fricoșii, flăcăule! Pe toți zeii, dacă de un șarpe de apă te temi, ce te vei face de s-o întîmpla să încapi pe mîinile goșilor?! Ai aflat și tu, cred, sutașule, prin ce chinuri trec prizonierii jertfiți zeului Wodan, la care se închină ei. Mai bine în gură de șarpe decît prinsul lor, ascultă-mă pe mine! Ai putea lua și tu aminte, Nado, la cele ce spun. Goșii greuthungi se întorc dintr-o mare năvălire de pradă, făcută cu folos. Iarăși s-a ales praful și pulberea de cetatea Trapezuntului, de Bosforul tracilor, de Nicomedia și Niceea, de Brusa cea tare, de Pireu, Peloponez, Tesalia și Epir. Prinși nu au luat, fiindcă nu i-au mai încăput bărcile cele înguste și lungi, cărora le zice hoitari. Odată înapoiați la locurile întărite dintre ape, se cuvine, după datină, să aducă jertfe. Vorbesc de acele triburi și neamuri ale lor care nu au fost creștinate sau, dacă au fost, nu au lepădat păgînele obiceiuri. Iată din ce pricină au mai făcut și această scurtă năvală prin Tracia Pontică și pe la noi, încălcînd vechile înțelegeri. Tot așa încerc să-mi explic de ce i-au luat prinși numai pe cei tineri. Bag seama că lui Wodan și nu știu cum supărarea le mai zice la arătările lor zeiești, li se strepezesc dinții dacă nu înfulecă numai crudități.

Bărbatul aflat cu spatele la grup, și care urmărea ca vrăjit drumul șarpelui printre tulpinile dese de trestie, înalte cît să ascundă cal și călăreț, ridică din umeri a lehamite și rosti agale:

— Vorbe. Vorbe de speriat și de adormit pruncii. Ai matale un dar de-a scorni prăpăstii, moș Rigozi, de speriat, zău așa!

— Pui la-ndoială!? Zici că scornesc!? Află că am văzut cu aști doi ochi ai mei. Mai demult, nu zic nu. De nu crezi...

— Ce-ai vrea să cred? Te-or crede oștenii aceștia, că sînt puiandri. Greuthungii nu fac jertfe omenești, nu sînt chiar așa de sîngeroși precum se vorbește și se povestește. Thervingii, nici atît. Lacomii, da, asta peste măsură. Și hoți. Lotri. Mai ales asta sînt. Pofticioși trăitori din agoniseala altora. D'aia i-au și numit străbunii noștri așa. Cînd se ridicau nori de pulbere la orizont și mirosul de fum înăcrea zările către soare-răsare, ai noștri, străjuind zi și noapte pe înălțimi, dădeau zvon din buci și prindeau a striga: "Măi oameni, trageți-vă la munte ori în afund de codri că vin goșii!" Asta se striga, dar în depărtare de auzit se auzea hoții și numele așa le-a rămas. Altcum, de felul lor adică, ei se cheamă greuthungi și thervingi. Greuthungii sînt goșii răsăriteni, cei bătuți strașnic de huni, adică de neamul cel scurt și păros, de stepă și vizuină, care a înspăimîntat lumea, conduși fiind goșii aștia de către regii lor Hermanaric și Vithimir; cei trăitori în fostele țări ale carpilor, între Pyretus și Danastru, sînt thervingii regelui Athanaric, prietenul de ieri ce ne năpăstuiește azi. Celora de pe urmă, conduși, cum am mai spus, de prigonitorul de buni creștini și de făcătorul de martiri Athanaric,

așezați pentru cine știe câtă vreme în coastele noastre, imperialii le mai zic și vizigoți.

— Tot un neam și tot un drac!, zise bătrînul, ușor supărat că i se dau lecții.

— Nu-ți fie cu supărare, dar nu chiar! Greuthungii sînt mal sălbatici și mai sîngeroși, ei au mai mulți juzi, regișori și regi decît aștialalți. Primesc tainul de la alani și chiar de la imperiali, dar nu au ajuns a se închina cu toții răstignitului pe cruce Isus Nazariteanul. E tot un neam nestatornic, închis în tabere de care și trăitor sub stele, dar nu tot un drac. Greuthungii sînt războinici mai încercați, thervingii sînt mai lacomi de cele trupești. Am trăit printre ei. Am purtat solie din partea nevolnicului împărat Valerianus, tocmai pentru aceea că le cunoșteam și limba și firea. Nu zic, aduc și ei ofrande zeilor, dar asta se mai întîmplă la triburile greuthunge, fiindcă thervingii, dimpreună cu regele lor, s-au creștinat cu toții sub episcopul Ulfila, cel care, zice-se, le-ar fi tălmăcit pe limba lor Cartea sfîntă. Ga și noi, taraboste Rigozi, unii se mai închină vechilor zei, alții, cei mai mulți, și l-au luat zeu pe Hristos. Dar de jertfit, dacă încă mai jertfesc, apoi să știi că jertfesc păsări, cereale și fructe.

Tăcu preocupat iarăși de un gînd greu sau numai de unduirile șarpelui, care, dintr-o pricină anume, rămăsese în preajma lor. Curios era că nici nu se mișcase atîta vreme cît vorbise Nado.

Mucapor, bărbatul oacheș, cu nas vulturesc și ochi jucăuși, de uliu păsărar, scuipă dintre dinți rădăcina de papură pe care o tot mestecase cu răbdare, ca pe ceva gustos din cale-afară, probabil că pentru a-și potoli setea și neastîmpărul. Oftă reținut și numai după aceea agrăi mai mult pentru sine:

— Mai bine jertfă lui Wodan decît robul goților thervingi. Ce știți voi, prieteni, ce știți domnia-ta, călăuzule?! Ginci ani am trăit legat la loitra căruțelor lor, cinci ani le-am beut pelinul și le-am gustat veninul. Eu cred că Iadul din basmele preoților creștini e cu mult mai dulce decît traiul printre goți. Zi și noapte, munca robului, noapte și zi, hrana jefinului. Da, da! Ne învălmășeam și ne sfîșiam cu haitele de cîini ce le însoțesc taberele, pentru un os aruncat cu scîrbă. Blestemele robiților nu se poate să nu-i ajungă într-o bună zi. Îmbătrînise înainte de vreme în robie la soața unui regișor căzut în încăierare cu hunii, fiica unui jude al nostru din seminția Caucoenses. Biata, se tînguia și tot blestema fără răgaz:”O, dare-ar zeii să ajungeți cu toții robi vînduți, să vă dați de foame copiii pentru un cîine sau o pisică, să vă împrăștiați prin lume ca ciulinii pustiului, neam de neamul vostru aibă parte de războaie și umilințe!”, zicea, cu convingerea că vorbele grele, repetate întruna, se vor” împlini odată și odată. Eu cred că îi cunoașteți, așa cum mulți de-ai noștri îi cunosc din pricini de negoate pe la cetățile de margine și pe la tîrgurile stabilite de împăratul. De nu i-ați ști altfel și de nu i-ar mai ști pămîntul, frați ai mei!

Nu îi răspuseră. Păreau și ei, ceilalți, adînciți în gînduri. Nado, puțin mai tînăr, cu spatele la fel de lat și cu umerii nițel aduși, așa cum îi au mai toți oamenii de la munte din pricina urcușului, părea propria sa statuie. Numai o vînă groasă i se zbătea pe grumaz ca o funie smucită de la celălalt capăt. Ochii lui mari, adînci și verzi ca straiul broaștelor, urmăreau acum, pe drumul de întoarcere, șarpele acela nefiresc de mare și de obișnuit cu oamenii. Se tîra cît se tîra în spirală, ocolind tulpinile

trestiiilor sec foșnitoare, se oprea la intervale egale ca să se încolăcească aidoma unui colac de Sînzîiene, împletit la Ziua Morților, făcînd să mai alunece înăuntru cu încă o verigă broasca ale cărei picioare tremurau la marginea gurii căscate nefiresc, un tremurat și el egal, spasmodic, de intrare într-un alt ciclu al vieții, anunțînd că sărmana vietate, cuprinsă deja de mistuire, încă mai trăiește. Bătrînul călăuz ghici frămîntările lui Nado. Îl bătu pe umăr ocrotitor, părintește, uitîndu-i dinadins rangul.

— Te frămînti prea mult, băiete. Uiți că noi toți sîntem în voia Zeilor și că ei, Măriții, din necunoscute pricini își întorc uneori fața de la noi!? Cîndva și nu prea demult Zeii noștri au fost buni și puternici, acum o fi venit vremea măririi celor din alte seminții. Poate că din această pricină m-am creștinat la bătrînețe.

Tăcu dintr-o dată, oarecum jenat din pricină că nici el nu credea în credința pe care ar fi vrut să o insuflă celuilalt. Relua șirul vorbelor numai să alunge liniștea apăsătoare, dar pe alt ton:

— Datoria noastră e să încercăm. Acum. Și altă dată. Mereu. Pînă cînd izbîndim. Pînă cînd cei dragi vor fi iarăși cu noi.

Mucapor rîse. Mai mult rînji a neîncredere, scuipînd departe, cu mare ciudă, rădăcina albă și lăptoasă de papură. Răbufni:

— Îmi chiorăie mațele de foame. Mă tem chiar să nu se audă pînă în tabăra goșilor, de unde răzbate viclean și păcătos mirosul de batal fript. De ieri dimineată nu am pus bucatură în, gură.

— În schimb ai supt la papură de s-o zbicit mlaștina!, îl contră șugubăț Victorinus.

— Mai ai și tu răbdare, îl încurajă bătrînul. Peste nici un ceas se pornește vîntul de la munte și atunci ne vom putea mișca. Acum nu-i chip. De pe malul înalt și rîpos, unde pregătesc ei tabăra de noapte, se simte orice mișcare. Nu uita, rogu-te, viteazule oștean, că avem de-a face cu oamenii apelor, care între smîrcuri se simt mai bine decît brotacii.

Nado se smulse din gînduri. Își schimbă încet poziția, cu mai puțin zgomot decît cel pe care îl făcea șarpele. Părea un monument megalitic care prinde viață prin cine știe ce vrăji. Meditase îndelung, ba chiar se afundase cu voluptate în exercițiul tăcerii. Își amintea că atunci cînd se supusese probelor inițierii pentru trecerea în lumea bărbaților oșteni, tăcerea durase două săptămîni și ar mai fi durat dacă nu l-ar fi vizitat duxul Daizus împreună cu Drilgisa, aflați în drum către curțile de la Arutela. Își mai amintea, cu mîndrie, că Drilgisa se trăgea, după mamă, din spița împăratului de neam dac Galeriu, mama ei, frumoasa regină Tarula fiindu-i acestuia mătușă. Zîmbi aducerilor aminte. Părea senin, liniștit, împăcat. Glasul său împrumutase ceva mătăsos și unduios de la pămătufurile trestiiilor. Se vedea că era învățat de mai multă vreme să poruncească și să sfătuiască cu tonuri joase, dar hotărîte.

— Așteptăm să se înnopteze și să aprindă focurile. Luna răsare în al doilea pătrar al nopții. Pîndim schimbul străjilor. Întotdeauna straja a doua e toropită de somn. Știm că poartă cu ei pradă de nuntă: mîncare și vin din belșug, roabe tinere, numai bune să le răpească gîndurile. În plus, după cum

spuneai, înțeleptule Rigozi, sînt încredințați că nu li s-a luat urma, că acolo, la vadul de trecere peste Alutus, au pierit toți cei care ar mai fi putut ține arma în mînă. De fapt, oftă el cu obidă, ce să piară? Cîțiva oșteni trimiși să însoțească un alai de femei și de fete! Cred că nici zeii nu știu unde i-a fost capul duxului Daizus atunci cînd a lăsat la drum cu primejdie o caravană cu cîțiva oșteni.

— Îngăduie, viteazule Nado, să spun că duxul nostru nu e chiar atît de vinovat cît crezi măria ta. Ăștia eram, atît a putut trimite. Toți cei de seama armelor sînt în castrele și cetățile de margine, ori în tabere de instruire. Numai duxul nostru a trimis împăratului și regelui Bituva douăzeci de șutași cu cei mai destoinici luptători dintre supușii săi, respectînd înțelegerea de acum doi ani îndreptată împotriva goșilor thervingi ai bogatului și lacomului rege Frithigern. La curte au mai rămas numai bătrînii nevolnici și copiii. Ba, trimișii Augustului Valens au revenit după cîteva zile și au mai cerut ajutor în oameni, legiunile de la Donaris fiind cam descompletate. Liniștea, pe care barbarii ne-au garantat-o încă de pe vremea Augustului Gordian, a fost pentru totdeauna pierdută. Goșii au prins a zice:”Drag îmi ești vecine, dar de mine mi se rupe inima”. Noi, cum știi, ne-am legat cu juruință înnoită în ajutorul actualului împărat, la vreme de nevoie și tulburare, cu toți luptătorii noștri, după sfatul unchiului domniei tale. Rău e că imperialii sînt departe, dușmanii, la doi pași. Măriei tale îți vine mai ușor a vorbi, știind că de la Cetatea Gugului la Cumidava sînt numai cinci zile de drum călare, pentru un oștean, nu pentru un alai de femei. Comandantului nostru îi este cel mai greu, viteazule!, cuvîntă patetic, în sprijinul stăpînului său, tînărul scăpat ca printr-o minune din încăierarea scurtă cu goșii.

— Chiar așa, Nado! Să știi că Mucapor are dreptate. Toți cei aflați la vîrsta cînd mai pot întinde arcul, ridica ghioaga și arunca sulița sînt dincolo de Donaris, ori prin castrele înșiruite de la Museus și Siriu pînă prin muntele Omului. Apoi, cine s-ar fi așteptat să jefuiască tocmai pe acolo? Ii știam plecați în expediție de jaf, dar în Tracia de Sus, nu la noi. Toată iarna au scobit bărci din trunchiuri și au închegat plute pe la vărsări de ape, la fel cum făcuseră înaintea mării lor expediții maritime. Noi, cei de la Apa Peșterii, în sinea noastră nădăjduiam că va să dea de bine, pe acolo pe unde va să-i poarte vînturile și lăcomia, și că nu se vor mai întoarce vreodată. N-a fost să fie. Se vede că ne pedepsește Atotputernicul pentru închinările cele păgîne ale multora dintre noi, interveni, șuierînd cuvintele și făcînd cruci, bătrînul vînător.

— Nu stăruie, fiindcă ceea ce a făcut socrul meu tot nechibzuință se cheamă, prietene. Din munții Siriului la Apa Iezerului, oricînd drumul e cu primejdie, și nu te încumeți să trimiți pe el, mai ales la aceste vremuri tulburi, niște biete muieri păzite de cîțiva bărbați. Măcar de v-ați fi pornit peste munte, pînă la Apa Albă și de acolo la trecătoarea Gumidavei. O zi mai mult, dar drum fără primejdie din partea goșilor. Nu mă îndoiesc că duxul de Cumidava ar fi primit de la judele Honorius de Monte Aluto însoțitori de nădejde, fiind și acesta vrednic ginere al domniei sale.

— Nu zic că nu ai dreptate, însă ar fi fost un drum greu, luminate stăpîne, peste puțința

unor femei, și anevoie de străbătut cu carele de zestre. D'aia am și ales drumurile sarmaților și ale carpilor sudici. Să zicem că așa a fost să fie. Din cine știe ce pricină ne-a însoțit nenorocul. In seara primului popas, la Campus, au ieșit flăcări din pământ, o drușcă tânără a născut înainte de vreme trei gemeni avînd un singur trup; a doua zi, la Tîrgul Oilor, un uliu păsărar s-a prăbușit mort în spuza focului nostru, ținînd în gheare o rîndunică. După atîtea semne ar fi trebuit să ne întoarcem din drum, cum bine ne-a povățuit înțeleptul Rigozi, aici de față, care poposise întîmplător la focul nostru, dar, cunoscîndu-ți nerăbdarea, nu am făcut-o. Nici frumoasa mea stăpînă nu s-a învoit. Dimpotrivă. Avea călcîiele aprinse și întruna ne da ghes: Mai repede, mai repede, să nu creadă că ne-am rătăcit sau că ne-am schimbat gîndurile. Asta, una la mîină. A doua: îți trimisese vorbă stăpînul nostru să ne aștepți la Apa Doamnei. Iertat să-mi fie, fiindcă nu se cade să vorbesc acum astfel, știind bine cît de neagră și de amară ți-e inima, da' parcă te mai puteai înțelege cu aleasa mării tale! Mai că nici de popasurile de noapte nu vroia să audă. Noi, că să vedeți, că pe dincoace și pe dincolo, dînsa nu și nu! Hai, hai la drum cu zorul!, ca și cînd ar fi tras-o cineva de sfoara destinului.

Nado mai înăbuși un oftat dureros, dar nu putu opri o lacrimă ce prinse a-i crește sub geană. Tocmai atunci se ivi iarăși din smîrcuri șarpele cu margarete enorme, ridicînd capul și încercînd parcă să asculte. Acum, broasca își proiecta hidos formele dincolo de porțiunea mai subțire a capului, ca un fel de gîlmă mișcătoare, însă mereu înainte, nădăjduind încă scăpare. Mucapor, uitînd de orice precauție, deși știa bine că șerpii de apă bătrîni sînt mai veninoși decît cobrele purtate în racle de răchită prin tîrgurile Orientului, se apropie tîrîș, trase paloșul și îl reteză cu ură, o dată, și încă o dată, în apropierea gîlmei. Broșcuța fu împinsă afară ca apa la ieșirea din sorburi.

*
* *

Pentru Mucapor teama de șerpi venea dintr-o întîmplare a copilăriei și era cît se poate de justificată. Gînd avea cinci, șase anișori, deci era la vîrsta primelor amintiri durabile, părinții îl luaseră la cosit și strîns fînul într-o luncă a Marisului, străjuită la miazănoapte de o mlaștină și o salbă de bălți cu apă verzuie, născute dintr-un vad mai vechi al rîului. Smîrcurile sfîrșeau brusc sub umerii unui deal împădurit, unde, trunchiuri de arin amenajau un izvor cu apă limpede și rece, devenit loc de popas și de întîlnire pentru toți cei care lucrau, semănau pământ ori coseau iarba prin locurile acelea îndepărtate de așezări omenești. Acolo, lîngă izvor, cu o ulcică de lapte dulce în brațe, îl lăsaseră părinții, grăbiți să strîngă fînul pînă cînd ploaia ce se arăta dinspre Munții Auriferi n-aveau să le zădărnicească truda. Numai că, deodată cu tunetele, au răzbit la ei și țipetele copilului, cărora li s-ar fi putut zice țipete din gură de șarpe. Crezînd că odrasla li s-a speriat de tunete, și nu s-ar fi întîmplat pentru întîia dată, ei nu i-au luat seama și și-au văzut zoriți de lucru. Atunci cînd s-au înapoiat la izvor, sub amenințarea ploii ce se apropia ca o ființă vie, mînioasă și întunecată, l-au găsit împresurat de un șarpe mai gros decît o coadă de furcă, cu margaretele de la urechi devenite cenușii-murdare precum

bureții de rădăcină și mari cât frunzele de potbal, un șarpe cum ei încă nu mai văzuseră. Se hrănea din ulcica de pământ ars, pe care copilul și-o disputa cu furul ridicînd-o deasupra capului. Clipe lungi au rămas înlemniți, de parcă ar fi fost atinși de fulger ori de blestem. Venindu-și în fire, tatăl a pîndit momentul potrivit și a înșfăcat reptila cu amîndouă mîinile de lingă capul turtit și hidos, în vreme ce mama a prins să-l despresoare. Pe măsură ce se chinuia, îmbrobonită de sudoare și efort, șarpele își sporea strînsoarea pe trupul fragil și dezbrăcat. Încleștarea a durat o veșnicie, copilul își pierduse răsufllarea, părinții nădejdea. Îl credeau mort și în locul puterii obișnuite venise puterea ce ți-o dă ura, setea de răzbunare. Tatăl sugrumă reptilă, mama o frînse cartilagiu cu cartilagiu intonînd un cîntec legănat, profund, după prima odraslă, ceva între bocet și cîntec-descîntec, amintind de blestemele mamei sale, rostite atunci cînd ea, fetișcană de patrusprezece ani, părăsise satul de munte pentru a se însoți, peste voia părinților, cu un flăcău de la șes:”Înghiți-te-ar Vîlva Smîrcurilor și mușca-te-ar șerpele verde». Iată că acum blestemul se împlinea prin primul său născut! Au spălat cu laptele rămas trupul copilului, abia adus în simțiri, l-au frecat cu măcriș, l-au oblojit cu burete de scorbură. Dar, deși nu fusese mușcat, copilul se umflase pînă la asfințit, cînd au încetat zvîrcolirile tîrîtoarei, ca un burduf; pielea i se înroșise, apoi se înverzise, făcînd bășici gălbui care plesneau cînd ici, cînd colo, ca niște clăbuci pe suprafața apelor gazoase. Spre înserat, după ce toate încercările părinților s-au dovedit zadarnice, tatăl a încălecat, cu copilul mai mult mort decît viu, aburcat la spate într-un coș de nuiele, și a ținut-o într-un galop întins pînă la întîlnirea Marisului cu Apele Surori, unde își avea bordeiul vestita doftoroaie Rossiana. Bătrîna văzuse multe într-o viață aflată la capăt de fir, dar de data asta s-a crucit, și-a pus sub semnul providenței priceperea, preferînd minunea, norocul, și datul:”De-acu’ ce i-o fi scris», zise ea, pregătind cele de trebuință. L-a ținut cufundat pînă la grumaz în ciubăr cu lapte de capră, l-au fost înfășat în scoarță de sînger verde, l-au oblojit cu ierburi pisate în mojar și dospite în amestec de miere cu grăsime de bursuc; i-au liniștit somnul învecinat cu moartea turnîndu-i pe gît fiertură din semințe de soc și mărar; cîte nu au făcut, încît apropiații ziceau:”Lăsați-l, măi oameni, că sînteți tineri în putere și puteți face altul», destul că pe la sfîrșitul verii era redat vieții întreg și teafăr, rămas însă cu o teamă și o cumplită ură față de șerpi. Îi întîlnea rar și le zdrobea capul cu scîrbă, îi visa ades și după asemenea vise cîteva zile nu mai era în stare de nimic. Începuse și el să creadă că încă se mai găsea sub semnul blestemului rostit de necugetata bunică. Vedea pe nepregătite o rădăcină, îl atingea o creangă umedă, privea întîmplător capătul unei funii și pentru o clipă lungă cât iadul simțea curgîndu-i pe spate sudoarea morților. Tot ce se tîra și tot ce se mișca unduind, îi aducea aminte de cea mai scîrboasă creatură aruncată de Atotputernicul pe pământ. Iată că nici de data asta nu-și putuse stăpîni, sau măcar ascunde, frica paralizantă ce făcea dintr-un neînfricat luptător un copil. Cu o seară înainte, Rigozi, vestitul vînător, călăuz și tămăduitor, inițiase în coliba de trestii și papură vrăjile de dezlegare cuvenite înaintea unei expediții lungi și primejdioase ca aceea pe care, la rugămintea lui Nado, o pregăteau. A ars trei șerpi de trei neamuri; și-au uns mîinile și picioarele cu cenușa lor; i-a

încredințat că și de va să-l calce pe coadă, nici un șarpe nu-i va mai mușca pînă la al doilea crug al lunii pe bolta cerească; tot sub privirile lor omorîse un dihor prins cu lațul, obligîndu-i să bea din sîngele lui și să guste din carnea lui, pentru ca și ei, ca și animalul acesta rezistent și viclean, să devină greu de ucis; din multele sale lațuri, curse și colivii, date în grija unui nevolnic surdo-mut, scoase și fripse la foc din rădăcină de ulm șoim alb, din carnea căruia iarăși gustară, deși era tare și searbădă ca și talpa opincii, pentru ca niciodată să nu ațipească atunci cînd vor face de strajă și să aibă privirea ageră a șoimului de vînătoare; mai oficie Rigozi magia dezlegării tuturor interdicțiilor de vînat, pricinuite de vîlve, duhuri și spirite, aducîndu-le din belșug ofrande și înălțînd imne de laudă acelor ce aveau să-i apară în dreptul săgeții și în apropierea cuțitului. Spectacolul încînta ochiul, fermeca urechea, întăina inima. Își cînta sieși din nai de trestie, din fluiet de fag sau de os, din frunză ori solz de pește, din cimpoi sau din gură, desenînd pe promontoriul înnisipat și încă fierbinte complicatul joc și boncăluit al zimbrului, pe acela al cerbului, salturile elastice ca și fuioarele norilor de ceață ale cailor sălbatici, hora pe zăpadă a haitei de lupani în luna lui făurar, multe și mai toate altele, încît se culcară foarte tîrziu, cu capetele pe lespede de cremene, ca să se înzestreze cu răbdarea pietrelor, cu tăcerea acestora și cu inima lor de foc. Punea atîta trăire, atîta neistovit suflet în ceea ce făcea, încît pînă și Nado, mlădiță din a treia generație jde creștini, îi urma îndemnurile, adînc pătruns de meandrele tainelor invocate, într-o inexplicabilă abandonare și uitare de sine, transfigurat sufletește, sleit și asudat de la tălpi la creștet. Zicea Marele Vînător:”Mă ung cu cenușa acestor șerpi înveninați, ca nici un șarpe să nu mă muște».”Nici un șarpe n-o să mă muște, fiindcă sub lună plină m-am uns cu cenușă de șarpe!» ziceau ei, ceilalți, cu neclintită convingere.”Mănînc carnea șoimului, ca să fiu tot treaz precum el!» îngîna bătrînul.”Gustînd această carne, ca pasărea nopții voi fi treaz la nevoie!”, fredonau în ton cu el, înghițînd mai de voie și mai de nevoie.

Într-un cotlon al colibeii zăceau vraințe mulțime de statuete modelate în lut și arse la soare, închipuind fel de fel de zeități, spirite și duhuri, de animale, de păsări, de pești, de arbori și plante, trebuincioase unor legări și dezlegări magice, prin gestică, joc, cîntec, cuvînt, unele de-a dreptul bizare, lipsite de orice noimă, altele complicate, adînci și neînțelese încît te lua cu fiori, pe care nu le pricepeau și tocmai de aceea le trăiau cu o curiozitate și lăcomie infantile. Tot ce făcuse bătrînul în seara dinaintea plecării îi cuprinsese și îi legase cu fire nevăzute, țesînd năvod de vrajă, îi desprinsese și îi înălțase din cocleala micilor temeri aparținătoare timpului trecător, clipei; după spusele bătrînului, fiecare își încălecuse destinul și o bucată de vreme avea să-l țină în frîu. A doua zi se eliberați de gînduri tulburi sau întortocheate, ca niște noi voioși și temerari, încredințați că s-au împărțășit chiar din tainele nemuririi.

Acum, vîzîndu-l tîind așa, cu înverșunare, reptila, bătrînul vînător tresări înfricoșat.

— Semn rău, semn de primejdie sau de nenoroc, zise șuierat, cu mustrarea mocnită în glas. O purtare fără noimă, flăcăule, crede-mă, fără noimă și împotriva firii. Nu făcuse rău nimănui, ci numai

se aținea prin preajmă-ne, el știa de ce. O fi avut pe semne ceva de spus, de tălmăcit tocmai pentru noi, ăștia grăbiți să răpunem tot ce nu-i croit după măsura și plăcerea noastră. Gîndesc că șarpele ăsta avea ceva de zis. Tu nu crezi la fel Nado? Ne privea ca și cînd ar fi vrut să agrăiască, numai că nu putea, ceva îl oprea. Nu, firește că nu broscuța. Ea intrase odată cu el în categoria semnelor cu tîlc. De trei ori ni s-a arătat nouă cu prada înșfăcată, fără puțință de scăpare. Ei, ce zici? Tare vreau să știu ce poți zice tu.

— Se prea poate, însă știu eu ce să spun?! Aș minți dacă nu aș recunoaște că Mucapor s-a potrivit gîndurilor mele. Durase prea mult, iar mistuirea fusese prea îngrozitoare.

— Nu l-am mai putut vedea chinindu-și prada, puțin cîte puțin, înainte de a o murseca în venin și bale. Mă gîndeam că și stăpîna mea Drilgisa întocmai...

— Alungă ăst gînd și crede că noi te înțelegem, prietene! Îi zise sutașul Aureliu. Știm prea bine că la barbarii ăștia prinșii mai de soi, al căror preț de răscumpărare e mare, și numai în aur, se cuvin regelui, marelui rege, Athanaric. Or fi barbari, nu zic, însă și la ei disciplina e mare în taberele de război. Pentru vina de a se atinge de ce e al regelui, pe făptaș îl așteaptă cumplita pedeapsă cu apa. I se toarnă pe gît atîta apă caldă pînă ce vinovatul plesnește.

— Sînt de aceeași părere cu Aureliu, întări spusele Victorinus. Prăzile de jaf sau de război la ei se împart în patru părți descrescînde. Mai întîi se face partea marelui rege, din tot, din absolut tot, chiar dacă totul acela nu-i face trebuință; urmează regișorul ori șeful de trib, comandantul ierarhic și, abia la urmă, oșteanul simplu. Domnițele noastre la cortul lui Athanaric ajung de bună seamă.

— Da, numai că regișorul acesta nu-i altul decît cumplitul Frideric, fiul Marelui Rege. Or, se știe că fiul regelui got consideră că i se cuvine tot și de aceea se dedă la abuzuri de necrezut. Spre o pildă, înfumuratul acesta trăiește în orgii ale silei și greșoșeniei, violează fecioarele, taie și spînzură printre ai săi, dispune după bunul plac de bunurile celorlalți; nu de puține ori descinde deghizat tocmai în orașul lui Constantin, pentru desfătări mai rafinate, unde, cu tîrfe coclite în patimi și cu fel de fel de proxeneți se dedă în neștire dezmațului. Oamenii apropiați regelui știu, scrîșnesc din măsele și îndură pentru că nu au ce face. Chiar și cei apropiați, din familie, îl privesc cu silă și înspăimîntare, ca pe o creatură a smîr curilor. Spun unii cum că mama lui, nu se știe a cîta dintre soațele lui Athanaric, alungată în mlaștinile de la vărsarea Danastrului în mare, pentru păcatul dovedit al destrăbălării, l-ar fi născut din împreunarea nefirească a ei cu un porc mistreț și un șarpe veninos. Neavînd lapte, l-a hrănit la ugerul unei cățele turbate, și aceea corcitură de lup cu vulpe șireată. Într-o zi, la vînătoare fiind, Athanaric l-a recunoscut de fiu, nu a mai cercetat ce și cum, fiindcă pînă atunci muierile nu îi născuseră decît fete, ba chiar a constatat că așchia nu sare departe de butuc, drept care l-a spălat de jeg în scaldătoarea de botez a episcopului Ulfila și l-a așezat de-a dreapta, înaintea fiilor de regi și regișori thervingi, care degeaba își așteptaseră rîndul și norocul. Mai apoi acestui vlăstar i-au fost încredințate pentru luptă cele mai crude triburi, închinare prin ceremonia pocalului cu sînge cald,

băut la ceremonialul inițierii, zeului Marte, fiindcă poate nu știți cum că goții au prostul obicei de a-și lua pe de-a gata drept strămoși zeei și regii altor seminții, atunci când simt nevoia să se fudulească. Bunăoară, de când jinduiesc să li se îngăduie un loc statornic și statute favorizante în Imperiul Romei, fără pic de rușine și-i revendică de strămoși pe ai noștri: Burebista, Deceneu, Zalmoxis. Da, da, pentru puiul ăsta de năpîrcă liniștea, pacea, înfrînarea poftelor sînt lucruri de scîrbă pe care nu le îngăduie nici la supușii săi.

— Dumnezu nu îl părăsește pe cel necăjit, atîta vreme cît nu își pierde nădejdea și credința în El. Din porunca judeului Comozi eu am cercetat trecerea lor peste Donaris, aproape de vărsarea rîului Ordesos în Muma Apelor, la locul de unde începe Pădurea Nebună. Printre cei robiți nu erau alții decît o fecioară frumoasă cum alta nu am mai văzut în toți anii mei, însoțită de două sclave oacheșe și de un pitic saltimbanc, un fel de bufon dintre aceia des întîlniți pe la curțile împăraților și ale marilor regi. Prinsul pe care l-am făcut, dus de mine la viteazul și înțeleptul Comozi în cetatea Bedidava, a destăinuit că roaba cea frumoasă ar fi o prințesă din neamul nostru, dar și o cîntăreață cu putere de vrajă asupra viforosului regișor, pe care îl joacă pe degete, după bunul ei plac.

Deși istorisirea părea interesantă și, înt-un fel, îl privea direct, Nado crea impresia că nu ascultă. Iarăși se cufundase în sine, neclintit precum o stană de piatră, pe dinăuntru și pe dinafară. Ochii verzi, adînciți în orbite, străjuiți de cetina deasă a sprîncenelor, erau ațintiți pe broscuța care se eliberase prea tîrziu, agonizînd acum în limfa spurcată cu care o îmbălase șarpele. După cîte știa el, victima n-avea să-și înceteze tremurul vieții decît odată cu reptila, adică abia la asfințit. Oare aceeași soartă fusese hărăzită de zei fetei sortită să-i fie soață-soție prin căsătoria sacră? Drilgisei, neasemuită fiică a căpeteniei Daizus, stăpînul de peste Carpat, de la întorsura munților pînă hăt, la Muntele Zeu Omul; stăpîn peste văile Siriului, Museului, Zarei și Arinei, Apa cu pulbere și alte ape cum ar fi aceasta ce își are izvoarele în Peștera Preoților Ctiști? Trecutul, trecutul nu prea îndepărtat, prinse a i se oglindi viu, limpede, ușor tremurat de legănarea trestiilor, în ochiul de apă împînzită cu straiul broaștei. Nu trecuseră nici doi ani de cînd a zărit-o numai cît o fulgerare de lumină la curțile împăratului Flavius Valens, în compania frumoasei nepoate de bazileu Teofana. El grăbea către palat pentru ungerea cu mirt și sfințirea cu tămîie a unchiului său Bituva, tarabostes de neam Albocenses, ales rege al neamurilor de daci și carpi cuprinse între Olutus și Tierna. Fulgerarea aceea de lumină între desăvîrșită frumusețe a fost îndestulă pentru a-l robi iubirii pe toată viața. Apoi a trebuit să treacă anul pînă s-o întîlnească iarăși, și de data asta tot întîmplător, la curtea duxului Basarabasas din ținutul Făgărașului, unde se ținea sfatul duxilor, comișilor și juzilor, de pe cuprinsul Daciei Vechi. Bituva, cel mai puternic dintre aceștia, stăpînitor din Cocanul la Gugu, pe ambele versante ale Carpatului, și chiar peste vechea Sarmizegetusă cu ținuturile sargeților și hateganilor, răcise la o vînătoare de bouri și, la importantul sfat, plănuit însuși la rugămîntea Augustului Valens, îl trimisese pe el, Nado, moștenitorul, cunoscut și prețuit de bătrînii înțelepți, cu educația și cariera

armelor desăvârșite în noua cetate a lumii, Orașul lui Constantin. Când a descălecat la poarta înaltă, din trunchiuri de ceroi ferecate în rafturi de aramă, tot într-o fulgerare de lumină și bucurie a zărit-o, printre îngrăditurile palisadei. Mai apoi, încalcând legile ospetiei și ale buneii cuviințe, a căutat-o la cuhnii, printre femeile casei, pîndind ca un fur pe la iatacurile stăpînei, întrebînd în stînga și în dreapta, încercînd să mituiască slugi și să desferece guri, dar degeaba. Abia întru tîrziu, cu două zile înainte de plecare, pe cînd își luase orice nădejde și își făcea amare imputări, întrebîndu-se cînd și cu ce i-a greșit, neștiind bine nici cine era, nici cum apărea și dispărea, ca o nălucă a dragostelor dogoritoare, și-a amintit obiceiurile de la Constantinopol, a deschis larg baierile pungilor doldora, a lăsat aurul să facă din ochi unui pitic stăpîn peste secrete și iatacuri, ce părea că știe totul și-nvîrte totul la curtea marelui dux și, dintr-o dată, opreliștile s-au dat la o parte. Da, ciuta, zîna munților, cînd cu chip, cînd fără chip, nu era alta decît nepoata lui Galerius, împăratul de neam dac, și fiica duxului de peste munți, trimisă pentru bună creștere și frumoase purtări la curte, iară slujitorul, înfipt ca un rege tiran în picioarele scurte și crăcănate, tocmai sfetnicul și învățătorul tinerei domnițe. Dacă-l mai ține minte și are știre de vizita luminăției sale? De asta să nu se îndoiască nici măcar o clipă! Doară și iubita stăpînă se perpelea la foc molcom, numai că nu se cădea să se arate printre atîția bărbați veniți cu griji și rosturi pentru neam și țară. Acum unde se află? Ei, asta-i mai greu de spus. Sînt lacăte ce se deschid numai cu chei de aur. Gum, cinci galbeni cu chipul lui Valentinian?! Pentru cinci galbeni, stăpîne, nu spun nici cum o cheamă, d'apoi unde se ascunde! Ei, așa mai merge! Viața-i grea, vin zile tulburi, Orașul lui Constantin se află tare departe, bătrînețele aici-aici. Încă pe-atît și înlesnește chiar vederea la față. Așa, mulțumesc! Știam eu că stau de vorbă cu un mare rege. Nu, nu e departe, dimpotrivă, la doi pași, în casa de vînătoare de sub Vîrful Arinului.

Așa le-a fost dat să se cunoască. Slujitorul, uns cu toate alifiile și dedat cu toate vicleniile Bizanțului, i-a devenit drag. Prieten și sfetnic. De atunci, de la întîlnirea din munte, Nado, nepotul prea-slăvitului rege Bituva, a mai luat de cîteva ori în copitele calului munții și văile, trecînd vaduri învolburate, străbătînd potecile fiarelor și cleanțurile cu primejdie, însoțit numai de un credincios al său, frate de lapte și mai apoi de cruce. Solul și peșitorul trimis la curtea duxului Daizus, cel de către însuși împăratul înălțat în rang pentru fapte de strajă trează și neînfricată la hotarul cu scitele thervinge.

Drilgisa abia împlinise șaptesprezece ani, era plăpîndă precum lujerul dedițelor, nededată cu foamea, cu spaima, cu drumurile prin smîncuri și hățisuri, cu rușinea și umilința. Oare mai trăiește? în negura disperării nu și-a luat singură viața? Se sorți poate să aibă încercarea a cinci oameni, temerari, e drept, dar cinci, de a scoate din mijlocul hoardei cîteva femei lipsite de curaj și apărare? La gîntul acesta Nado oftă fără reținere și deodată cu oftatul său se sfîrși sămînța de viață a șarpelui. Asfințise Sfîntul Soare.

(Din Cronica naivă a scribului Mucatru al lui Mucatru și al Aureliei Romana, ajustată de autor atît cît i-a îngăduit documentul depreciat, priceperea și bunul simț.)

Anul Domnului 376, carele este al o mie o sută douăzeci și nouălea de la zidirea Romei, an de tulburări la fruntariile Răsăritului și de cîrcotă în sînul Sfintei Biserici, cu înfricoșătoare semne și întîmplări s-a arătat. Între Pyret, Danastru și Tanais s-au vînzolit semințiile neamului hun cu asuprire și seceriș de sînge în neamul got. Drept aceea, Ulfila episcopul și Theofil preotul s-au pornit cu mare grabă și nevoită solie la Flavius Valențe, împărat prea creștin, care la vremea amintită petrecea prin Antiohia, ca de la el să dobîndească îngăduință de trecere și viețuire în Tracia, precum și în vecinele ei țări, făgăduind cu grele jurăminte pe cruce că de vor găsi înțelegere și milă, semințiile gote vor fi gata oricînd a se război cu toate puterile contra potrivnicilor Imperiului. Numai că rău s-a fost întîmplat creștinătății cu solii și învoieli de acest fel, pentru că Evdoxie și Acachie, prea fățarnici preoți arieni, l-au sfătuit rău pe Măritul împărat, ca Ulfila, păstor de sălbatică turmă, cu toți ai săi la arienism să treacă. Dară, așa sfătuit, greșit a fost Augustul Valențe în fața poporenilor din împărăția Romei dinspre părțile Răsăritului, dar și mai greșit în fața împărăției celei cerești,”după cum cu mare obidă scrie la anul acesta prea învățații Orozie, Calvisie, Zenara, și Constantin Manase, îngăduind barbarii cu armele și năravurile lor să treacă peste Donaris, în Trachia, iar aici să macine împărăția cu relele de tot felul, precum cariul în trunchiul copaeiului.

Cu toată potrivnicia slăvitului Iulian Seranus, guvernator în Sciți a Minor și vajnic apărător al credinței celor curate, rău destul au făcut cele sfaturi pripite lucrării și neamului ista al meu ce se ține dincoace de Donaris, tare cu inima și credința, între Pont și Carpat, între Tisia și Danastru, unit în de sine și în cugetul cel vechi. Lupii în iernile grele, cînd Donarisul e bocnă și vadurile troiene, nu fac atîta rău stînelor cît preoții umblători în numele schismei și al lui Arie Egiptianul, îndrăgi-l-ar iadul! Cîte urechile mele bătrine auzit-au de la neguțătorii și oștenii pămîntului ista, prin cele depărtate tărîmuri umblători cu slujbele și foloasele, cîte ochii cetitu-mi-au din pergamentele învățaților mai sus amelitați, cu trudă și aur mult de la Constantinopol aduse mie ca să nu-mi las în neștiința și nezvonul întunericului neamul, de supărare amară și îngrijorare toate sunt. Luminat cu știința cărților Părinților Bisericeii și hăcuit de înțelepciunea culeasă cu răbdarea albinei de prin papirusurile lui Herodot, Tacitus, Vergiliu, Ovidius Naso Tomitanul, ale lui Pausanias și Apolodor din Atena, Pliniu Bătrînul sau Cicero vorbărețul, ale atîtor mari bărbați strălumiți din fulgerare zeiască, pe care cu renunțare și jertfe le-am fost adunat în cămara zilelor și noptilor mele de veghere, atît și mai mult luminat trebuie să fii ca să alegi în așa zile floarea credinței celei drepte de bureiană otrăvicioasă, semănată de cei netrebnici eretici.

De cînd Ulfila, sacerdot preaînvățat a toată gothimea, a început a predica și a face minuni printre schitele cele păgîne, împrăștiind buruiana ereticului Arie, tot mai mulți preoți și călugări, îmbrăcați ca vai de ei în saci de pînză neagră și rași pe cap ca niște oropsiți la galere, auzind că mulți

poporeni din Dacia înclină iarăși către credința cea veche, a lui Zalmoxis, Silvanus, Dionysos, năvală au dat într-acilea ca să propovăduiască cu sîrg credința cea adevărată întru Hristos Mîntuitorul. Ducii stăpînitori peste neamurile dacice și carpo-dacice, dar mai cu seamă Bituva, mlădiță tare, din osul lui Decebal, a cărui mamă, regina Tarula, la Roma s-a fost săvîrșit întru Dumnezeu-tatăl și Fiul cel de jidovi răstignit pe cruce, pe schismnicii lui Arie Egipteanul nu cu drag i-au întîmpinat. Starea lui de rege federat al Imperiului, dar și Gothelor thervingi, îndatorat cu prieteșugul, nu era îndestul învîrtoșată peste neamurile noastre; ce mai de voie, mai de nevoie cu credința s-au legat lui. Unii șefi de cete războinice, duci și tarabosti de pe văile munților cuprinși între Olutus, Tirena și Maris îl pizmuiau în taină și mai lucrau în vicleană neascultare. Numai poporeni de rînd pe acești soli ai împăratului Geresc și ai împăratului din cetatea lui Constantin cel Mare cu vădită silă dar și cu o vie curiozitate îi primeau, pentru veștile de la fruntarii de lumi, pe care pe îndelete le cerneau, și pentru istorisirile cu pătimirea Sfinților Martiri, multe basme și născociri fiind, dar mai ales pentru ceremonialul Sfîntului Botez erau ei așteptați și primiți.

Femeile și fetele tinere, îndeosebi, găseau plăcut să fie miruite de acei străini cu ochi blînzi și pofticioși, la răstoace de ape și la ceas de asfințit, despuiate ca în ceasul cînd au venit pe lume. Tot mai multe prinseră a rîvni la cămașa albă, de in moale, căpătată odată cu dezlegarea de păcate la scăldătoarea botezului.

E drept, străinii aceia, care trăiau din te miri ce, promiteau marea cu sarea, dar într-o altă lume, și minuni care mereu se lăsau așteptate ca, pînă la urmă, să nu se mai arate. Dar ce?! parcă Zalmoxis, zeul bătrîn al dacilor, nu tot într-o altă lume le orînduia fericire, îmbelșugare și liniștire! Să fie călătorii aceștia cumpătați întru toate, desculți și zdrențăroși, cu toiege în mîină și lungi șiraguri de mătănie la grumaz trimișii lui Zalmoxis pentru vestirea vremurilor de groază ce va să vină dinspre fruntariile de la răsărit ale lumii?! Cu năvălirile și pustiirile, ei, oamenii ținuturilor de la granițe de lumi, s-au cam învățat, dar ce ieșea din gura ălor misionari, care singuri cu trufie apostoli ai creștinătății se numeau, era de groază și necrezare. Ceasul judecății celei de pe urmă, a sosit, cînd anticriștii prorociți au început a-și face cu îngăduința lui Dumnezeu lucrarea, ziceau ei. Omul galben vine de la pustiul răsăritului cît nisipul mărilor, iar după el, praful și pulberea, ciuma și holera, potopul de pe urmă al focului. Copiii de vii îi mănîncă pe ruguri bătrînii sînt arși, femeile batjocorite, de căruțele lor bărbații în putere sînt răstigniți. Doamne apără și păzește! zicea cîte o femeie tînără, în noua credință botezată. Ocrotiți-ne voi, zei ai părinților! striga, privind cu spaimă cerul, cîte o bătrînică rămasă în vechea credință, dar făcîndu-și cruce, din cine știe ce motiv venit în amintire.”Gîndva, și nu prea demult, tot neamul acesta a slujit cu credință întru Dumnezeu tatăl și Hristos fiul, obiceiurile păgîne au fost uitate, templele păcatelor, părăsite”, îndrăznea să le amintească preotul noii credințe, din altarul bisericuței de lemn, așezată pe roți trainice. Năvala sarmaților, carpodachilor, taifalilor și costobocilor, care s-au așezat mai la șes, către fruntariile muntoase de țară, au stricat noua lege și noua credință, statornicite

de la Traian pînă la Lerui împărat.”Pocăiește-te întru Dumnezeuul Creștinilor, neam al meu, pînă cînd nu e prea tîrziu!” zicea preotul înflăcărat, pe poporenii speriați cu tămîie afumîndu-i și cu miroznă de busuioc și apă sfințită miruindu-i.

Așa predici încîlcite, răutăcioase și nepotrivate la crezămînt sunau în urechile oamenilor dornici de liniște și puțină bucurie, iar cîntările ce le însoțeau, deși plăcute auzului, învăluitoare și liniștitoare ca fumul de tămîie, zise mereu, de la o vreme, ca un scîncet de copil neajutorat tînguiau.

Cîțiva dintre înțelepții noștri au prins a înțelege nu numai rostul, ci și folosul trecerii la noua credință. Aceasta ar fi fost cea mai lesnicioasă cale care spre reunirea neamului dac conducea, neam aflat acum la a cincea generație în amestec de sînge cu veteranii și colonii aduși peste Donaris de Traian. Ba chiar și momentul prielnic părea și de aceea, spre neostoita mirare a celor mai tineri, nu mai pridideau să-i sprijine pe apostolii credinței în misia lor. După ce sub Aureliu administrația a trecut Donarisul, din Apa cea Mare stavilă făcînd, țara se așezase, fărîmițată în mai multe țărișoare conduse de duci sau regișori, de stirpe veche ce tocmai în semințiile lui Decebal, Scorilo ori Comosicus răzbătea, prin neboseala lui Constantin cel Mare, întru ambiție și faptă demn urmaș slăvitului Traian, dar mai ales prin grija împăratului de neam dac Galeriu, și ar fi fost în folosul Daciei Mari să se creștineze iarăși, cugeta înțeleptul Onoriu Bedar, sfetnic al regelui Bituva, împătimit închinător întru Hristos. Dar, așa cum tot el judeca mai mult pentru sine, nu cu amenințări de neîndurată judecată, cu arderea în foc și pucioasă, cu tot felul de blasfemii despre zeii cei vechi puteau fi întorși oamenii de la altarele străbune durate prin cele cetăți de cremene ale Carpatului. Sacul amenințărilor era fără fund, iar imaginația acelor slujitori în amvon, nebunatică și bolnavă. Că fără de rușine mințeau, scuturînd mătânii și sfinte relicve de la Preasfîntul Mormînt sau închipuind fapte din Apocalipsul lui Ioan ca și săvîrșite pe ale noastre meleaguri, era lesne de priceput. Cică o femeie din seminția piefigilor s-ar fi lepădat de Dumnezeuul cel atotputernic, aducînd drept jertfă la altarul zeiții Bendis un țap, și asta nu la multă vreme după ce a primit Sfîntul Botez. Pedepsa cerului nu a întîrziat să se arate: păcătoasa a născut prunc cu cornițe și copite de țap. Un fruntaș al neamurilor de pe Alutus, poposind la un altar al strămoșilor de pe Muntele Omului, slujit de vechii preoți, a aruncat în foc cămașa primită la scăldătoarea botezului. Deodată, din cerul cuprins de neașteptată furtună, s-a desprins un fulger ca o cămașă, în moalele capului l-a lovit și viața din el s-a scurs ca pîlpîirea luminării de seu. Un bărbat falnic din neamul caucoensi, învecinat goților lui Athanaric de creștini prigonitorul și de martiri făcătorul, și-ar fi silit soața și copiii să se închine iarăși la altarul zeului Silvanus. În ziua faptei, mergînd cu toți ai săi să secere grîul la șes, căzu prinsul unei cete de goți, iar acum trudesec ca robi la înălțarea Valului din Ținutul taifalilor. Multe altele de acest fel tunau și fulgerau preoții desculți și rași pe cap, împotriva sarazinilor, ereticilor și lepădătorilor de credință, însă necazul cel mai mare nu acesta era. După ce Aureliu împărat, hărțuit în Azia și amenințat la Donaris, a lăsat Dacia Mare fără ocîrmuire, retrăgînd paznicii turmei din calea haitelor de lupi ai necuprinselor stepe, stirpea